

Mobings (bulings) / Atkarības

Engures vidusskolas, Lapmežciema pamatskolas un Mērsraga vidusskolas izglītojamo aptaujas ziņojums

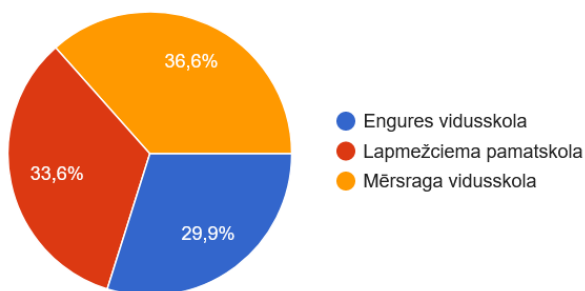
(sagatavots 08.10.2023.)

Engures vidusskolas, Lapmežciema pamatskolas un Mērsraga vidusskolas izglītojamo aptaujā, kas notika no 2023. gada 20. septembra līdz 5. oktobrim, papildus fokusgrupu 23 dalībniekiem, piedalījās 134 izglītojamie, kopā 157 respondenti.

No aptaujas dalībniekiem 36.6% bija Mērsraga vidusskolas, 33.6% Engures vidusskolas un 29.9% Lapmežciema pamatskolas izglītojamie. (1. attēls)

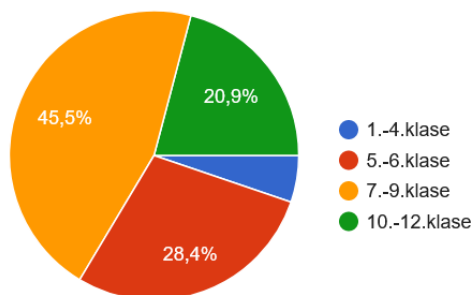
No visiem respondentiem 45.5% bija 7. - 9. klases izglītojamie, 28.4% 5. - 6. klašu izglītojamie, 20.9% - 10. - 12. klases izglītojamie (2. attēls)

Skola, kurā Tu mācies

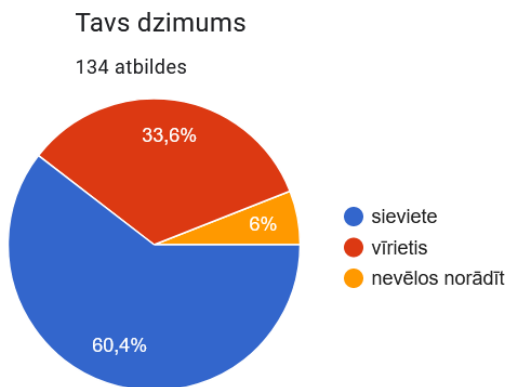
1. attēls. Skola, kura Tu mācies

Klase, kurā Tu mācies

2. attēls. Klase, kurā Tu mācies

Aptaujā piedalījās 60.4% sievietes, 33.6% vīriešu, 6% - nevēlējās norādīt dzimumu (3. attēls).

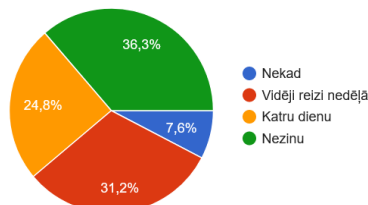
3. attēls. Tavs dzimums

Aptauja tika organizēta 2 tematiskos blokos – Mobings (bulings) un Atkarības.

Mobings (bulings)

Sadaļā par Mobingu (bulingu) aptaujas dalībnieki norādīja, ka aptaujā iesaistītajās skolās 24.8% mobings (bulings) skolā novērojams katru dienu, 31.2% - vidēji reizi nedēļā, bet pārliecinošs vairums – 36.3% norāda, ka nezina vai skolā mobings (bulings) ir aktuāls jautājums (4. attēls).

Vai Tavā skolā bieži novērojams mobings (bulings)?

4. attēls. Skolā novērojama mobinga (bulinga) biežums

Diemžēl, 10.2% norāda, ka skolā saskaras ar mobingu (bulingu) katru dienu, 22.9% - vidēji reizi nedēļā, no kuriem 19.1% atzīst, ka ir mobinga (bulinga) upuri, 56.1% ieņem vērotāja pozīciju. Daži aptaujas dalībnieki atzīnusi, ka ir bijuši vai ir tieši mobinga (bulinga) īstenotāji. Kā galvenie (populārākie) iemesli mobinga (bulinga) pieredzei skolās tiek norādīts izskats (77.1%), atšķirīgas intereses (53.5%), naudas trūkums (39.5%), sekmes mācībās (28.7%) un tautība (20.4%).

70.7% aptaujas dalībnieki norāda, ka visvairāk no mobinga (bulinga) cieš 5.-7. klases izglītojamie, 17.2% - 1.4. klases, 9.6% 8.-9. klases izglītojamie un vismazāk aktuāla mobinga (bulinga) problēma ir vidusskolas klasēs (2.5%).

Aptaujas dalībnieki vērs uzmanību, ka mobings (bulings) visvairāk atstāj uz jauniešiem, pret kuriem tas vērst, sekojošas sekas: bailes (jautāt, runāt, u.c.) - 67.5%, depresija – 61.8%, pazemināta pašapziņa – 40.8%, 34.4% ieraujas sevī, 31.8% saskaras ar trauksmainību, savukārt, 28.7% rodas pašnāvnieciskas tieksmes un 22.3% veidojas atkarības (smēķēšana, alkohols, narkotikas, u.c.).

Atbildot uz jautājumu par to, kādas sekas mobings (bulings) atstāj uz jauniešiem, kas to īsteno pret citiem, lielākā daļa respondentu ir atbildējuši, ka nezina, jo nav saskārušies ar šo. Savukārt, atsevišķi respondenti norāda, ka cieš arī paši mobinga (bulinga) īstenotāji – attīstās depresija, rodas bailes sajūtas, norāda, ka tas ir veids kā celt savu pašapziņu, vairojas varenuma sajūtu. Izglītojamie arī norāda, ka daļa, kas īsteno mobingu (bulingu), to īsteno, jo tādā veidā vēlas slēpt nodarījumus sev, problēmas mājās. Izglītojamie norāda, ka mobinga (bulinga) īstenotāji sastopas ar sekām ilgstoši – vainas sajūtu daudzu gadu garumā. Īstermiņā nereti mobinga (bulinga) īstenotājiem rodas problēmas ar vecākiem, pedagogiem, reizem arī ar policiju.

Visvairāk šajā situācijā cieš tieši tie, kas ir vērotāju statusā (56.1%) - jo viņi saskaras ar sekām, ar kurām, saskaras gan tie, kas cietuši no mobinga (bulinga), gan ar sekām, ar ko saskaras pāridarītāji.

Vēl viens vērtējams jautājums skolas vidē ir izglītojamo sniegtā atbilde uz jautājumu vai ir pieredzējuši mobingu (bulingu) no skolotāju puses. 31.8% ir snieguši pozitīvu atbildi – izsaka nievājošas piezīmes par sekmēm, izskatu, apstākļiem mājās. Tajā pašā laikā aktuāls jautājums tas, ka 37.6% izglītojamo norāda, ka ir saskārušies ar mobingu (bulingu) pret skolotāju – par izskatu, privāto dzīvi, tiek apsaukti skolotāji rupjiem vārdiem.

Pozitīvi ir vērtējama respondentu sniegtā informācija, ka viņi ir informēti, kur vērsties pēc palīdzības, sastopoties ar mobingu (bulingu) jebkurā tā izpausmē – 67.5%, tomēr šis būtu virziens, kurā izglītojamo informētības līmenis ir paaugstināms. Kā populārākās atbildes, kur griezties pēc palīdzības, tiek norādītas – klases audzinātājs, skolotājs (nenorādot konkrēti), sociālais pedagogs un vecāki. Daži jaunieši ir norādījuši, ka palīdzību var saņemt pa tālruna numuru 16111.

Respondenti ir izteikuši priekšlikumus pasākumiem, kuri būtu īstenojami, lai skolā samazinātu mobingu (bulingu) jebkurā tā izpausmē: izglītojošas lekcijas, t.sk. policijas pārstāvju tikšanās skolās; nodrošināt individuālas sarunas ar speciālistiem, kuri pieejami skolās; klašu sadraudzības pasākumi; nometnes jauniešiem, kurās uzstājas speciālisti un tie, kas ir cietuši no mobinga (bulinga); skolotājiem aktīvāk ir jāinformē, kur vērsties pēc palīdzības; video novērošana klasēs un skolu koplietošanas telpās; nodrošināt telpu galda spēļu spēlēšanai; sadraudzības pasākumi starp skolām; kopīgas klases ekskursijas; aktīvāk jāiesaista vecāki; likt izlasīt "How to win friends and influence people" un formulēt savas domas par to. Ir arī jaunieši, kas atzīst, ka šis jautājums nav jāaktualizē un jārisina un tādi, kas norāda, ka šis jautājums ir neatrisināms vai, ka mobinga (bulinga) īstenotāji ir jāsoda.

Atkarības

Aptaujas dalībnieki norāda, ka visbiežāk sastopas savā skolā ar sekojošām atkarībām: datorspēles (81.5%), laiks sociālajos tīklos (77.7%), smēķēšana (56.1%), alkohola lietošana (36.9%), azartspēles (24.2%), narkotikas (22.9%) un nomierinoši vai pretsāpju medikamenti (22.3%).

Paši aptaujas dalībnieki visbiežāk sastopas ar sekojošām atkarībām: laiks sociālajos tīklos (56.1%), datorspēles (42%), smēķēšana (16.6%), nomierinoši vai pretsāpju medikamenti (10.2%), alkohola lietošana (8.3%), azartspēles (7%) un narkotikas (6.4%). Daži aptaujas dalībnieki norāda uz pozitīvām atkarībām – sports un mūzika.

Vērtējot, kādēļ jaunieši kļūst atkarīgi (no vielām, paradumiem), aptaujas dalībnieki norāda, ka tas pamatā ir: psiholoģiskas problēmas (piemēram, ir mobinga (bulinga) vai citas vardarbības upuri, zems pašvērtējums) – 67.5%, sociālas problēmas (piemēram, atkarību problēmas ģimenē, attiecību problēmas) – 61.8%, 23.6% norāda, ka iemesls ir ekonomiskie faktori (piemēram, trūcīga vai maznodrošināta ģimene), 21% norāda, ka veselības problēmas (hroniskas vai pēkšņas) un 18.5%, ka bioloģiskie faktori (piemēram, iedzimtība, psiholoģiskas saslimšanas).

Diemžēl, 52.9% respondentu atzīst, ka nezina, kur vērsties pēc palīdzības, ja pats vai kāds no klasesbiedriem / skolābiedriem ir nonācis atkarību varā.

Tie, kas ir atbildējuši, ka zina, kur vērsties pēc palīdzības, kā risinājumu, kur meklēt palīdzību, ir norādījuši pamatā tos pašus kā mobinga (bulinga) gadījumā - klases audzinātājs, skolotājs (nenorādot konkrēti), sociālais pedagogs un vecāki. Daži jaunieši ir norādījuši, ka palīdzību var saņemt pa tālruņa numuru 16111.

Biežāki reidi skolās, atbalsta grupas, individuālas sarunas, izglītojošas lekcijas, aktualizēt šos jautājumus mācību stundās caur dažādām prizmām, nodrošināt iespēju runāt ar psihologu ir populārākās atbildes jauniešu vidū, domājot kā risināt atkarību problēmas jauniešu vidū vai “Oktobrī uzstādīt iespējas anonīmi doties pie skolas pedagoga sakarā ar palīdzību priekš atkarībām, uzaicināt kādu, kas pārzin atkarības un to efektus izstāstīt vai parādīt kas notiek. (Oktobris ir nacionālais vielu lietošanas profilakses mēnesis.)”. Tomēr, nospiedošais vairums norāda, ka šie jautājumi ir risināmi tikai, ja pats atkrīgais vēlēties.

*Ziņojumu sagatavoja:
Inese Šubēvica, BDR “Jaunatnes līderu koalīcija”, 29209607, subevica.inese@gmail.com
10.10.2023.*